

Роман Кіндратюк

студент гр. ФФАМ-11,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Анна Іванова

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЦІЛІ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Історично популярність фіскальної політики як інструмента державного регулювання то зростала, то слабшала. До 1930 року переважав підхід обмеженого уряду, або *laissez-faire*. З крахом фондового ринку та Великою депресією політики наполягали на тому, щоб уряди відігравали більш активну роль в економіці. Нещодавно країни зменшили розмір і функції уряду, а ринки взяли на себе більшу роль у розподілі товарів і послуг, але коли світова фінансова криза загрожувала всесвітньою рецесією, багато країн повернулися до більш активної фіскальної політики.

Коли держава прагне вплинути на економіку, вона має у своєму розпорядженні два основні інструменти – монетарну політику та фіскальну політику. Центральні банки опосередковано націлюють діяльність, впливаючи на пропозицію грошей через коригування процентних ставок, банківських резервних вимог, купівлі та продажу державних цінних паперів та іноземної валюти. Уряди впливають на економіку, змінюючи рівень і типи податків, обсяг і структуру витрат, а також ступінь і форму запозичень. Уряди зазвичай використовують фіскальну політику для сприяння потужному та сталому зростанню і зменшенню бідності. Роль і цілі фіскальної політики набули особливого значення під час недавньої глобальної економічної кризи, коли уряди втрутилися, щоб підтримати фінансові системи, прискорити зростання та пом'якшити вплив кризи на вразливі групи населення.

Інструментами фіскальної політики є податки, видатки, державний борг і бюджет країни. Вони полягають у змінах державних видатків або норми оподаткування з метою заохочення чи обмеження приватних витрат на споживання та інвестиції.

Цілі фіскальної політики відрізняються у часовому вимірі. У короткостроковій перспективі уряди можуть зосередитися на макроекономічній стабілізації – наприклад, збільшенні витрат або зниженні податків, щоб стримати спад в економіці, або скороченні видатків чи підвищенні податків для боротьби зі зростанням інфляції й для зменшення зовнішньої вразливості. У довгостроковій перспективі метою може бути сприяння сталому зростанню або зменшення бідності за допомогою дій у сфері стимулювання пропозиції для покращення інфраструктури чи освіти. Незважаючи на те, що ці цілі в основному спільні для окремих країн, їх відносна важливість різна залежно від обставин у країні. У короткостроковій перспективі пріоритети можуть відображати діловий цикл або реакцію на стихійне лихо чи стрибок світових цін на продовольство чи паливо. У довгостроковій перспективі рушійними силами можуть бути рівень розвитку,

демографічні показники або забезпеченість природними ресурсами. Бажання скоротити бідність може змусити країну з низьким рівнем доходу спрямувати витрати на первинну медичну допомогу, тоді як у розвиненій економіці пенсійні реформи можуть бути спрямовані на довгострокові витрати, пов'язані зі старінням населення. У нафтовидобувній країні політики можуть прагнути краще узгодити фіскальну політику з ширшими завданнями макроекономічного розвитку як шляхом пом'якшення проциклічних витрат, обмеження сплесків витрат, коли ціни на нафту зростають, так і шляхом утримання від болючих скорочень, коли вони падають.

Реакція фіскальної політики на соціально економічні зміни в кінцевому підсумку залежить від фіскального простору, який уряд має для нових ініціатив щодо видатків або скорочення податків, тобто від його доступу до додаткового фінансування за прийнятною ціною або його здатності змінити порядок своїх існуючих видатків. Деякі уряди не в змозі відреагувати стимулом, оскільки їхні кредитори вважають, що додаткові витрати та запозичення спричинять надто великий тиск на інфляцію, валютні резерви чи обмінний курс або затримуватимуть відновлення, забравши занадто багато ресурсів у місцевих приватних компаній. Для інших урядів більш суворі фінансові обмеження викликають необхідність скорочення видатків у міру зменшення доходів (функціонують стабілізатори). У країнах із високою інфляцією або зовнішнім дефіцитом поточного рахунку фінансове стимулювання, ймовірно, буде неефективним і навіть небажаним [1].

Таким чином, ми доходимо до висновку, що універсальних рецептів фіскальної політики не існує. Натомість, застосування її інструментарію залежить від соціально-економічного становища в країні, пріоритетів стратегічного розвитку та величини фіскального простору.

Список використаних джерел:

1. Mark Horton, Asmaa El-Ganainy. Fiscal Policy: Taking and Giving Away. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/Series/Back-to-Basics/Fiscal-Policy>.